

Fra den lokalhistoriske arbejdsmark i Sønderjylland 2014

Historisk Samfund for Sønderjylland

Historisk Samfund for Sønderjylland afholdt lørdag den 25. april 2015 årsmøde på Sundeved Efterskole i Bovrup. Ca. 65 medlemmer deltog i årsmødet. Forstander Bjarne Ebbesen fortalte om skolen og dens historie. På generalforsamlingen valgtes formanden for Aabenraa kreds, Erling Madsen, til dirigent. Han konstaterede, at årsmødet var indvarslet i henhold til foreningens vedtægter og gav ordet til formanden, Hans Schultz Hansen, der aflagde følgende beretning:

Historisk Samfunds arbejde i 2014 blev i meget vid udstrækning præget af de mange jubilæer, som dette år bød på.

200-året for Danmarks og Norges adskillelse i 1814 blev således markeret med et temanummer af *Sønderjysk Månedsskrift*. Nr. 7 indeholdt artikler ved tre norske og en dansk historiker om norsk-sønderjyske forbindelser: Flensborg og Trondheim i det internationale netværk i 1600- og 1700-tallet, et Højer-netværk i Norge i begyndelsen af 1700-tallet, Hans Giertsen Busch fra Haderslev, der blev borgmester i Trondheim i begyndelsen af 1600-tallet og emigranter fra Broagerland, som blev industrielle foretagere i Norge i 1800-tallet. En del købere har efterspurgt lige netop dette nummer.

150-året for krigen i 1864 og hertugdømmernes afståelse til Tyskland fik i sagens natur en særlig opmærksomhed. *Sønderjyske Årbøger 2014* bragte hele fire artikler med relation til krigen. René Rasmussen skrev om Flensborg i krigsåret, som byens dansksindede oplevede det. Mikkel Leth Jespersen fortalte om krigen i 1864 på Kinakysten, hvor et preussisk krigsskib opbragte fire danske skibe. Anders Hauge undersøgte valgene til Novemberforfatningens rigsråd, som søgtes gennemført i de dele af Slesvig, der endnu var i dansk besiddelse. Og Signe Frederiksen beskrev, hvordan eftertiden har mindet slaget ved Dybbøl i forbindelse med de runde jubilæer. På vores årsmøde den 26. april på Borgerforeningen i Flensborg – der i øvrigt fungerede som lazaret i 1864 – holdt Inge Adriansen foredrag om »Myter om krigen 1864 i billedkunsten – fra Niels Simonsen til Roald Als«. Foredraget blev hørt af årsmødets ca. 45 deltagere, og alle andre kan glæde sig til en skriftlig version i den kommende årgang af *Sønderjyske Årbøger*. Sønderborg kreds arrangerede en

udflugt til Dybbøl kirke med særlig henblik på spor fra krigen. Aabenraa kreds afholdt foredrag ved Lars N. Henningsen om monumenter fra 1848-50 og 1864 i Aabenraa. Endelig medvirkede foreningen ved et historisk ugekursus om 1864. Det skete i sædvanligt godt samarbejde med Idrættshøjskolen i Sønderborg og foregik dér i begyndelsen af februar med 44 engagerede deltagere, der også var flittige bogkøbere.

100-året for udbruddet af den Første Verdenskrig måtte naturligvis ikke forsømmes i Sønderjylland og blev det heller ikke. Vores forening tog ved museumsinspektør Inge Adriansen initiativ til en markering i Broager-Sønderborg søndag den 3. august. Det afholdtes i samarbejde med Museum Sønderjylland, Hjemmeværnet og Sønderborg Sct. Marie Kirke og bestod i kransenedlæggelser ved Mindehøjen i Broager og ved Mindestøtten på Kirketorvet i Sønderborg, ved gudstjeneste i Sct. Marie Kirke med biskop Marianne Christiansen som prædikant og ved en foredragseftermiddag på Sønderborg Slot. Her fortalte Hans Schultz Hansen om Sønderjylland på krigens rand, mens René Rasmussen berettede om soldaterne, der drog til fronten, og Inge Adriansen behandlede militariseringen af det civile samfund. Den følgende dag, mandag den 4. august, gentoges arrangementet i Haderslev i samarbejde med Haderslev kaserne. Denne gang var der kransenedlæggelser ved monumenterne i Damparken og på Damager kirkegård, før de tre nævnte foredrag blev gentaget i Slesvigske Musikhus, nu suppleret med et foredrag ved Lenart Madsen om Haderslev kasernes historie. De to markeringer fik en meget stor tilslutning og et helt igennem værdigt forløb. Vi takker vores samarbejdspartnere for deres medvirken hertil.

Vores markering af 100-året var imidlertid langt fra udtømt med dette. En foredragsrække blev gennemført på Sønderborg Slot med dublering på Rigsarkivet i Aabenraa. Her fortalte René Rasmussen om krigsudbruddet og arrestationerne af de ledende dansksindede, mens Inge Adriansen berettede om hjemmefronten. René Rasmussen var igen i ilden med et foredrag om soldaterne ved fronten, desertationer og særlige krigsfangelejer for dansksindede sønderjyder, og Carsten Porskrog Rasmussen rundede af med foredrag om revolutionen i 1918. Igen var der stor tilslutning, 140-210 i Sønderborg og 70-80 i Aabenraa. Men endnu flere fik glæde af foredragene, idet de blev optaget og udsendt af Sønderborg Lokal TV. Og gik man også glip af det, kan de stadig ses via Historisk Samfunds hjemmeside. Også de kulturhistoriske aftenvandringerne havde den Første Verdenskrig som tema. Erling Madsen viste rundt ved Sikringsstilling Nord ved Lerskov, Andholm og Rugbjerg plantager, mens Frede Gotthardsen fortalte på krigsfangekirkegården i Løgumkloster, og Manfred Petersen var guide ved besøget på Zeppelinmuseet ved Tønder. Der deltog 25-30 i rundvisningerne.

Vore to tidsskrifter bidrog også til markeringen. *Sønderjysk Månedsskrift* udgav et temanummer om krigens langvarige eftervirkninger med artikler om Claus Eskildsens hjemrejse fra krigen, krigsbrevene vekslet mellem Ella og Jacob Michelsen fra Kolstrup, den sønderjyske kirkegård i Braine og forsørgelsen af invalider og faldne efterladte. Og *Sønderjyske Årbøger 2014* bragte Mogens Rostgaard Nissens artikel om de danske civilfanger 1914, der udredte det bureaukratiske spil bag arrestationerne.

Historisk Samfund kunne heller ikke forbigå, at det i 2014 var 125 år siden, at første årgang af *Sønderjyske Årbøger* udkom. Jubilæet blev markeret med en særlig fyldig årgang – 576 sider i alt. Formanden gav et kort rids af årbogens historie, men vigtigere var og er Hans-Ole Mørks indholdsfortegnelse til årgangene 2000-2014, der supplerer tidligere indholdsoversigter for årgangene 1889-1988 og 1989-1999. Dermed kan 125 års artikler og anmeldelser nemt tilgås af læserne.

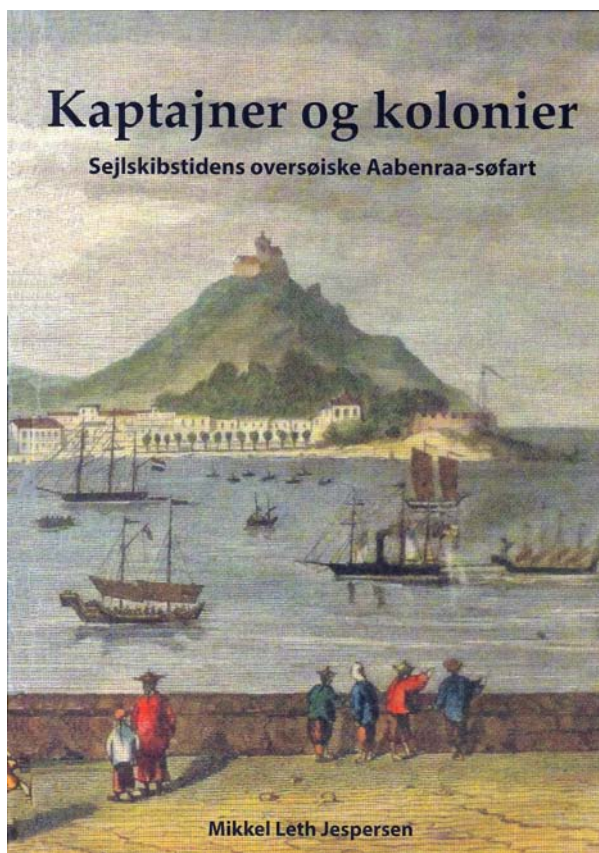
Jubilæumsårgangen indeholdt ud over de allerede nævnte artikler Jørgen Wittes kildekritiske undersøgelse af Aabenraa bys skrå fra 1335, Thomas Clausens fortsatte behandling af mølletvangen og dens ophævelse i hertugdømmet Slesvig, Erik Nørns redegørelse for nationalpolitik og skolebyggeri og det hemmelige statsilskud til sønderjysk skolevæsen 1937-1970, Merete Bo Thomsens medrivende beretning om luftangrebet på Flensborg den 24. maj 1943, Hans Schultz Hansens analyse af det tyske mindretals ledelse før og efter 1945, Erik Randels erindringer om besættelsesårene og Carl Christian Jessens grundigt annoterede udgave af pastor Carsten Petersens erindringer 1871-1943. Årbogen bragte endvidere en nekrolog over dr. Johann Runge (1926-2014). Runge var mangeårig leder af Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig med speciale i »den første sønderjyde« Christian Paulsens historie og i 1980'erne formand for Sydslesvig kreds. Endelig indeholdt årbogen som sædvanligt anmeldelser og årsberetninger fra landsdelens arkiver, museer og forskningsinstitutioner samt nyt fra den lokalhistoriske arbejdsmark. Jubilæumsårgangen blev præsenteret den 21. november på Sønderborg Slot.

Fremtidsperspektiver – søfartshistorie og digitalisering

Årets mange jubilæumsmarkeringer gav vores forening gode muligheder for at formidle nøglebegivenheder i den sønderjyske historie ud til bredere kredse, end vi sædvanligvis når ved vore aktiviteter. Styrelsen mener, at disse muligheder blev udnyttet efter bedste formåen, om end det kunne være svært at profilere lige præcis vores forening blandt de mange aktører og samarbejdspartnere. Det lykkedes således ikke at omsætte årets stærke opmærksomhed om historien til en medlemsfremgang – desværre tværtimod, idet medlemstallet faldt fra 2.350 medlemmer ved årets begyndelse til 2.230 ved dets slutning. En del af nedgangen kan dog forklares med omlægningen af kontingentopkrævningen fra foråret til efteråret, idet der i 2014 blev foretaget to opkrævninger, mens der kun var et enkelt år til at indhente de udmeldelser, som opkrævningen traditionelt resulterer i.

De mange jubilæer rummede også en fare for, at vores forening i 2014 blev mere tilbageskuende, end godt var. Historisk Samfund skal ikke være en mindearrangør; vi skal være et historiefortællingsforetagende. Det kræver, at vi også retter blikket mod fremtiden. Og det gjorde vi i 2014.

Som nævnt i tidligere årsberetninger har Historisk Samfund valgt at engagere sig særligt i udforskningen af den sønderjyske søfartshistorie. Det er foreningens nye grundforskningsprojekt efter landbrugshistorien. Her bragte 2014 gode resultater og fremskridt. Kort før jul kunne vi præsentere Mikkel Leth Jespersens grundige undersøgelse af Aabenraa-søfarten i 1800-tallet, der

Museumsinspektør, ph.d. Mikkel Leth Jespersen afsluttede i 2014 sit forskningsprojekt »Et globaliseret lokalsamfund. Ude og hjemme med Aabenraa-søfarten under 1800-tallets kolonialisme« med bogen *Kaptajner og kolonier. Sejlskibstidens oversøiske Aabenraa-søfart (1820-1890)*. Bogen blev udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland i samarbejde med Museum Sønderjylland. Med bogen er en vigtig brik på plads til den tobinds-sammenfatning af den sønderjyske søfarts historie, som det er Historisk Samfunds og Museum Sønderjyllands mål at udgive. Foto: Museum Sønderjylland, ISL.

udkom i bogform under titlen *Kaptajner og kolonier. Sejlskibstidens oversøiske Aabenraa-søfart*. Her følges udbygningen af byens oversøiske søfart i sejlskibenes storhedstid. Den skete med udgangspunkt i et stærkt lokalt kaptajnsmiljø og et højt udviklet skibsbyggeri, som muliggjorde udnyttelsen af de muligheder, der opstod for en global søfart i kølvandet på den britiske kolonialisme. Bogen er på 320 sider og blev præsenteret den 17. december på Rigsarkivet i Aabenraa. De mange fremmødte benyttede lejligheden til at sikre sig et eksemplar til favepris.

Med Mikkel Leth Jespersens bog er en vigtig brik på plads til den tobindsammenfatning af den sønderjyske søfarts historie, som det er foreningens og Museum Sønderjyllands mål at udgive. Også her bragte året fremskridt. På et seminar på Rigsarkivet i Aabenraa den 16. januar hørte de godt 40 deltagere fem indbudte forskere gøre status over vores viden om den slesvigske søfart i de forskellige perioder og for de »sorte pletter«, der bør gøres noget ved. Ved samme lejlighed blev der sammensat et forfatterhold bestående af vicedirektør og seniorforsker Flemming Rieck, Museum Sydøstdanmark (oldtid), professor Bjørn Poulsen, Aarhus Universitet (middelalder og 1500-tal), professor Martin Rheinheimer, Syddansk Universitet (1600- og 1700-tal), museumsinspektør Mikkel Leth Jespersen, Museum Sønderjylland – Kulturhistorie Aabenraa (1800-tal) samt museumsinspektør Karsten Hermansen, Marstal Søfartsmuseum (tiden efter 1920). På et forfatterseminar den 27. august blev projektet nærmere skitseret, så en projektbeskrivelse med tidsplan og budget kunne udarbejdes og danne grundlag for fondsansøgninger. Og de første ansøgninger er sendt af sted – resultatet heraf og det videre arbejde for at opfylde de lagte planer omtales i årsberetningen for 2015 på næste årsmøde!

Historisk Samfund har erkendt, at mere og mere af historieformidlingen foregår over internettet. Vi har derfor søgt gradvist at udbygge vores hjemmeside og opdatere den grafisk. Der er imidlertid behov for at foretage et kvantespring, så langt mere af vores forskningsresultater og vores formidling bliver elektronisk tilgængelig. Derfor nedsatte vi i foråret 2014 et fornyelsesudvalg bestående af Mogens Asmund, Kristian Pallesen, Karl Erik Olesen, René Rasmussen og Mogens Rostgaard Nissen. Udvalgets betænkning blev forelagt styrelsen i november. Her pegede udvalget på, at der er et behov for salgbare bøger om brede emner, der gerne må udspringe af en foredragsrække. Det anbefalede, at foreningen allerede nu lagde planer for Genforeningsjubilæet i 2020. Endvidere fremhævede udvalget, at de ældre årgange af *Sønderjyske Årbøger* og *Sønderjysk Månedsskrift* bliver gjort digitalt tilgængelige via nettet. Men også de ældre skrifter bør digitaliseres, og først og fremmest bør *Sønderjylland A-Å* gøres tilgængelig på vores egen hjemmeside. Fremover bør det endvidere overvejes at udgive tidsskrifter og bøger både som e-bøger og i traditionel form. Endelig pegede udvalget på en række aktiviteter, som skal bidrage til igen at nå et medlemstal på ca. 2.500 og fastholde det.

Digitaliseringen af vore to tidsskrifter er allerede sat i værk i samarbejde med Det Kongelige Bibliotek, der står for hjemmesiden www.tidsskrift.dk, og her vil man snart kunne se årbøgerne bortset fra de seneste tre årgange. Månedsskriftet kommer på noget senere. Vi vil selvfølgelig på Historisk Samfunds hjemmeside anføre links hertil. For at konkretisere udvalgets anbefalinger i øvrigt på digitaliseringsområdet blev der nedsat en arbejdsgruppe bestående af Kim Furdal, Sonny B. Andersen og Kristian Pallesen. Der nedsattes ligeledes en arbejdsgruppe bestående af formanden, Carsten Porskrog Rasmussen og Mogens Rostgaard Nissen til planlægning af genforeningsjubilæet i 2020. Der har tillige været arbejdet videre med kommende foredragsrækker med efterfølgende bogudgivelser; her samler planerne sig foreløbig om »Sønderjyske erhvervsfyrtårne« og »Sønderjyske skikke og traditioner«.

Omorganisering af kontoret – frivillige hjælpere

Kravet om fremsynethed omfatter også foreningens økonomi. Der har i de seneste par år ikke været storsælgende bøger som *Sønderjyllands historie I-II*, *Sønderjylland A-Å* og *Skurke og helte i Sønderjyllands historie*. Provenuet fra bogsælget har derfor været nedadgående, og såvel i 2013 og 2014 har der været underskud på regnskabet, og 2015 tegner heller ikke for lyst. Vi har derfor måttet foretage en tilpasning af omkostningerne. Det har betydet, at der siden efteråret ikke har været en ansat kontormedhjælp. Vi har valgt i stedet at klare opgaven ved frivillige, i en overgangsperiode suppleret med en tilkøbt assistance til bogføringen, men også denne del er i foråret 2015 overgået til frivillig medhjælp. De første frivillige var Hans-Ole Mørk og Mogens Asmund, der begge har sat sig grundigt ind i de forskellige funktioner og foretaget en del forenklinger af arbejdsgangene. De har endvidere forbedret indkøringen af flere frivillige. Her er foreløbig Henrik Posselt trådt til med særligt henblik på vores bogholderi, og desuden står Maria Erbs og Peter Weber umiddelbart for at blive sat ind i arbejdet. Foreningen skylder de to pionerer og de siden tiltrådte en meget stor tak for deres indsats for at billiggøre vores administration. Jeg tror ikke, at medlemmerne skal forvente sig en ringere service ved den nye ordning – i flere henseender nærmest tværtimod.

En anden forandring har været en renovering og ny indretning af kontorlokalerne, således at det ene lokale udelukkende fungerer som det nære boglager og bogbutik, hvor vore bøger præsenterer sig på en indbydende måde for købere, mens det andet lokale både fungerer som kontorarbejdsplads, pakkerum og mødelokale for mindre møder.

Andre frivillige kræfter har medvirket i 2014. Finn Bach har besøgt alle sønderjyske boghandlere for at afsætte vore bøger i kommission og gennemført en tilsvarende kampagne over for de sønderjyske højskoler, ligesom han har stået for bogsælget ved mange arrangementer, bistået af Hans-Ole Mørk og Mogens Asmund. Det gælder bl.a. den sønderjyske bogcafé på Museum Sønderjylland i Haderslev den 1. november. Uanset at foreningen netop havde indkøbt en Dankortterminal, var deltagelsen og bogsælget ved denne lejlighed så beskedent, at vi har indstillet vores deltagelse. Vi har med Kristian Pallesen som ankermand i 2014 indført elektroniske nyhedsbreve som en ny og hyppig kontakt til de af vore medlemmer, der har bedt om det. Og det har mange allerede gjort, ca. 500. Kristian Pallesen har endvidere overtaget redigeringen af foreningens indstik i *Sønderjysk Månedsskrift*, mens Hans-Ole Mørk står for den grafiske udformning. Foreningen skylder også disse frivillige tak.

I denne forbindelse skal det også nævnes, at Arne Fredsted Jørgensen på årsmødet den 26. april blev indvalgt som styrelsesmedlem og har overtaget kassererposten efter Mogens Asmund. På sidste årsmøde blev Kristian Pallesen også valgt ind i styrelsen.

Rejser, udflugter og foredragsrækker

Ved årets begyndelse stod udflugtsudvalgets faste støtter Carsten Porskrog Rasmussen, Lars N. Henningsen og Mogens Asmund med en ønskeseddel fra 50 medlemmer om at få gentaget den vellykkede Hessen-Kassel rejse året før. Ønsket blev indfriet i dagene 12.-15. juni, og igen blev vandringerne til Kas-

sels historiske seværdigheder og landgrevernes storslåede slotte og parker i omegnen en smuk oplevelse begunstiget af strålende vejr. De århundredlange bånd mellem fyrstehusene i Hessen og Danmark blev opsøgt lige fra det nydelige lystslot Louisenlund ved Slien til det monumentale Wilhelmshöhe ved Kassel. Undervejs lykkedes det at identificere den danske prinsesse Carolines noget forsømte mausolæum på den gamle kirkegård i Kassel. Efterfølgende har byens Umwelt- og Gartenamt taget venligt mod vores forslag om at sørge for en bedre skiltning af dette markante udtryk for dansk-hessisk historie. Vi venter spændt på resultatet.

Foredragsrækken om Sønderjyllands historie nåede i september 2014 til hovedstaden. Den var en fortsættelse af vores gode samarbejde med Folkeuniversitetet i Aarhus, som har en afdeling på den tidligere lærerhøjskole i Emdrup. Foredragsrækken i København samlede godt 70 deltagere, som også var flittige bogkøbere.

Som sædvanlig afholdt kredsene en række udflugter og foredragsarrangementer. *Haderslev kreds* besøgte Sønderjysk Skolemuseum i Over Lerte og havde i Gretbjerghus – den gamle skole i Halk – et arrangement om kleinbanerne i Haderslev amt med Peter Schaffer Hansen som foredragsholder. *Aabenraa kreds* var også i 2014 medarrangør af afstemningsfesten på Folkehjem. Den altid aktive *Sønderborg kreds* afsluttede temaet om skovens historie med et foredrag med skovrider Inge Gillesberg om sikring af skovene mod storm, en rundtur i Nørreskoven og et foredrag ved Sonny B. Andersen om træet som symbol. Senere på året besøgte kredsen Svenstrup kirke, hvor Peter Møller fra Himmark fortalte, og Henning Mathiesen holdt foredrag om emnet »Danmark fra Hamborg til Stettin« om Valdemarernes erobringer i Østersøområdet. *Tønder kreds* gennemførte en flerdagestur til Oslo, som var den tredje og sidste rejse i vikingernes fodspor. Som optakt hertil holdt arkæolog Silke Eisenschmidt foredrag om vikingerne i Norge. *Sydslesvig kreds* havde en foredragsaften på Dansk Centralbibliotek, hvor Mogens Rostgaard Nissen fortalte om »Friservolden« og blokeringsstillingerne 1944-45. Kredsene har derudover holdt deres generalforsamlinger og de årlige fællesmøder med de lokalhistoriske arkiver.

Tak til fonde og samarbejdspartnere

Historisk Samfund for Sønderjylland skylder som de foregående år Museum Sønderjylland – Institut for Sønderjysk Lokalhistorie en stor tak for assistancen til vores sekretariat, ligesom Museum Sønderjyllands andre afdelinger og Rigsarkivet i Aabenraa lagde plads til mange af vore arrangementer på favorable vilkår. I årets løb har vi med tak modtaget tilskud fra Kulturministeriet, Den sønderjyske Kulturaftale, Dansk Kultursamfund af 1910, Alving Fonden, Traugott Møllers Fond, Vicepolitimester Per Thaulows og Hustru Eva Agnete Thaulow, født Kihlstrøm's, Fond, H.P. Hanssens Mindefond, Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og Skifter Andersens Fond.

Beretningen blev enstemmigt godkendt af forsamlingen. Dernæst fremlagde foreningens kasserer, Arne Fredsted Jørgensen, regnskabet. Dette fremviste et underskud på 130.125 kr., der dækkes af foreningens frie reserver. Kassererens

beretning blev ligeledes enstemmigt godkendt. Kontingentet for 2016 fastsattes uændret til 295 kr., medlemskab alene med *Sønderjyske Årbøger* til 195 kr. og abonnement på *Sønderjysk Månedsskrift* til 245 kr. Der var ikke indkommet forslag til årsmødet. Ved valgene til styrelsen blev Mikkel Leth Jespersen, Lennart S. Madsen og René Rasmussen genvalgt. I stedet for Morten Andersen og Henrik Becker-Christensen, der ikke ønskede genvalg, valgtes Anne Marie Overgaard, museumsinspektør ved Museum Sønderjylland – Kulturhistorie Tønder med arbejdssted på Højer Mølle og Mogens Rostgaard Nissen, afdelingsleder ved Forskningsafdelingen og Arkivet på Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg. Formanden takkede de to afgående styrelsesmedlemmer Henrik Becker-Christensen, der har været medlem siden 1979, og Morten Andersen, medlem siden 2008. Endvidere rettede han en tak til Finn Clemmensen, der på generalforsamlingen i Tønder kreds er blevet afløst som formand af Carl E. Michelsen og derfor udtræder af styrelsen. Jørn Andersen og Olaf Krag blev genvalgt som revisorer. Under eventuelt efterlyste Erik Nørr seminarielever, der havde været »på græs« i Sønderjylland i 1950'erne og 1960'erne. Efter kaffebordet hørte forsamlingen med stor interesse på overinspektør Henrik Skov Kristensens foredrag »De hvide busser 1945- den sønderjyske vinkel«. Årsmødet sluttede med rundvisning på skolen ved Bjarne Ebbesen.

Hans Schultz Hansen

Aabenraa kreds

Ved årets generalforsamling i april måned fortalte Lars Henningsen om krigsgravene fra 1848 og 1864 på Aabenraa kirkegård.

Bestyrelsen tog afsked med kredsens mangeårige medlem Ellen Jensen fra Hovslund. Desuden udtrådte Kaj E. Møller fra Felsted. Nyvalgt til bestyrelsen blev Tove Nørgaard og Peter Fastrup, begge Aabenraa.

I sommeren 2014 havde vi igen ture til kirkegården i Aabenraa med pænt besøg, og til turen i september til Sikringsstilling Nord i Lerskov plantage, Rugbjerg og Andholm ved Rødekro var der 30 deltagere. Vi var med ved indvielsen af det nye lokalhistoriske arkiv for Ensted Sogn. Det årlige møde med de lokalhistoriske foreninger blev afholdt i Rødekro, hvor Gert Jacobsen fortalte om Damgård Mølle. Der er stor opbakning til disse årlige møder med de lokalhistoriske foreninger.

Erling L. Madsen

Haderslev kreds

Året 2014 var på alle områder præget af de mange mærkedage og minderige årstal både i Haderslev kreds og i Historisk Samfund for Sønderjylland og alle de forskellige foreninger med en historisk interesse.

Haderslev kreds afholdt det årlige møde med de lokalhistoriske arkiver i Skodborg med indlæg omkring Første Verdenskrig. Der har i forlængelse af den store interesse omkring kleinbanernes historie været afholdt foredrag med Henrik Schaffer Hansen om specielt jernbanelinjerne, som udgik fra Haderslev med særlig fokus på Haderslev Næs. Mødet blev afholdt på Gretbjergshus – den tidligere Halk Skole.

I tilknytning til årsmødet, som blev holdt på Sønderjysk Skolemuseum, var der indblik til skolelovene af 1814. De øvrige minderige årstal i tilknytning

til 1814, 1864 og 1914 har indgået i samarbejdet med øvrige foreninger og aftenskoler.

Karl Erik Olesen

Sønderborg kreds

Kredsens aktiviteter i 2014:

26. februar: Foredrag ved skovrider Inge Gillesberg om »Hvordan sikrer vi skoven i forhold til den næste storm?«.

26. marts: Rundvisning i Dybbøl kirke.

22. april: Generalforsamling med foredrag ved Sonny B. Andersen om »Træet som symbol«.

7. maj: Rundtur i Nørreskoven med skovfoged Alf Odsbjerg.

18. september: Kirkebesøg i Svenstrup, hvor Peter Møller fortalte om Svenstrup kirkes historie.

21. oktober: Foredrag ved Henning Mathiesen om Valdemarerne.

5. november: Møde på Cathrinesminde Teglværksmuseum med de lokalhistoriske foreninger.

Christian Bo Bojesen

Tønder kreds

Den 23. april afholdt vi generalforsamling i Tønder kulturhus, hvor arkæolog Silke Eisenschmidt fra Haderslev Museum fortalte om vikingerne i relation til vores tur til Oslo som afslutning på vores vikingeture i Danmark, England og Norge. Efter mødet konstituerede vi os uden ændringer.

Den 10. september var der møde i Bredebro med de lokalhistoriske foreninger, hvor næsten alle foreninger i Tønder kreds var til stede. Som sædvanlig kunne de fortælle om et travlt år med mange tiltag.

Finn Clemmensen

Sydslesvig kreds

Generalforsamlingen fandt sted den 31. marts i »Det danske Hus« i Sporskiftet. Ved den lejlighed måtte vi sige et stort og hjerteligt »tak for indsatsen« til to garvede bestyrelsesmedlemmer, nemlig Jørgen Kühl og Anders Schultz Andersen, der i næsten 25 år havde varetaget lokale »historienørders« interesser, og som nu ønskede at stoppe på de poster.

Som nye medlemmer til bestyrelsen valgte generalforsamlingen to historieinteresserede personer: lederen af Den Slesvigske Samling på Dansk Centralbibliotek Jan Jessen, Flensborg, og lærer på Hans Helgesen-Skolen i Frederiksstad Sybilla Nitsch, Eggebæk.

Efter generalforsamlingen holdt arkivleder Frank Ludowitz anden halvdel af »tvillingeforedraget« «Slesvig-Holstens historie i 1800-tallet« – nu set fra tysk side. Hans Schultz Hansen, der holdt sit danske foredrag i efteråret 2013, og Frank Ludowitz afrundede deres indlæg med at påpege de store ændringer, der har fundet sted i samlivet mellem grænseegnens tyske og danske befolkningsgrupper.

Ved konstitueringen den 5. juni valgtes Sybilla Nitsch til kasserer som afløser for Anders Schultz Andersen, Kristian Arentsen blev protokolfører

som afløser for Jørgen Kühl og Jan Jessen blev bisidder. Kirsten la Cour fortsatte som formand.

Den 10. september var kredsen medarrangør ved »En dag i felten...«, et arrangement for 5. og 6. klasses elever, som Dansk Skoleforening for Sydslesvig indbød til i forbindelse med markeringen af 150-året for 1864.

Det er kredsbestyrelsens mål, at fastholde og uddybe samarbejdet med Skoleforeningen, så det både for eleverne, deres forældre og lærere bliver en naturlig ting at tænke den historiske dimension med i hverdagslivet.

Den 18. november kunne vi indbyde til foredrag ved Arkiv- og forskningsleder Mogens Rossgård Nissen på Dansk Centralbibliotek Flensborg. Emnet var »Friservolden og blokeringsstillingen i 1944-45«.

Kirsten la Cour